

Disertationes Medicae

1. Alberti de Podagra praeservatione
2. Ej. de Podagra praeservanda
3. Ej. de militum valetudine tuenda
4. Ej. de Sanitie praematura
5. Ej. de Atrophia infantium
6. Ej. de Effluuii mutatione sub morbis
7. Ej. de partu serotino
8. Ej. de excrecentia nasi
9. Ej. de natura morborum medicatrix
10. Ej. de Fatu morbo
11. Ej. de Astringentium perverso in haemorrhagiis
usu et effectu
12. Ej. de vitibus vitium morborum causis
13. Ej. de Fonte medicato Freyenwaldensi
14. Ej. de Medicina strategemata
15. Ej. de Schiadio malo
16. Ej. de Sputacione hypochondriacorum
17. Ej. de Febrifugorum selectu et cauto usu
18. Ej. de Haemoptysi
19. Ej. de Tactis cauto usu medico

- 20 Alberti de Sensibilitate personali
 21. Ej. de Coffee potus usu noxio
 22. Ej. de Panacea
 23. Ej. de Therapia per Dolores
 24. Ej. de Abortus violenti modis et signis
 25. Ej. de Curationibus Sympatheticis
 26. Ej. de Vena sectionis utilitate in
 gravidis
 27. Ej. de Aere fodinarum metallicarum
 noxio
 28. Coschwitz de Atypopyo
 29. Ej. de Splethodo medendi individuali,
 generali non contrariante
 30. Ej. de noxis ex sepultura in templis
 facta oriundis
 31. Ej. de Diarrhoea biliosa
 32. Ej. de Diarrhoea serosa

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICO - FORENSIS, 25
DE
**ABORTUS VIOLEN-
TI MODIS ET SIGNIS,**

Quam

AUSPICE DEO PROPITIO

Ex Consensu atque Auctoritate Gratiſſa Facultatis Medicæ,

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

P R Æ S I D E

DN. D. MICHAELE ALBERTI,
SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CON-
SILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBL. ORDIN. ETC.
DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo omni honoris cultu prosequendo,

PRO GRADU DOCTORIS

**SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,**

HORIS LOCOQUE CONSUETIS

ANNO MDCCXXX. D. OCTOBR..

PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI
SUBJICIET

R E S P O N D E N S

ZACHARIAS CONRADVS MUTH,
MOENO-FRANCOFURTENSIS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRIST HENDELI, ACAD. TYPOGR.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICO-FORENSIS

DE

ABORTUS VIOLENTI TI MODIS ET SIGNIS

AVSICE DEO PROPTIO
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R A E S I D E

DN D MICHAEL ALBERTI
SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGISTR. CON-
SILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBL. ORDIN. etc.
DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Praefecto ac Promotore suo amantissimo cuius profectibus
PRO GRADU DOCTORIS
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HABITIS LOCORUM CONGRUIS
ANNO MDCCCXXX D. OCTOBRI.

PUBLICAE AC PLACIDAE ERUDITORUM VENTILATIONI
SPEJICIT

ZACHARIAE CONRADVS MUTH,
MAG. FRANKFURTENSIS.

N. L. M. G. D. B. E. R. G. I. C. K.
TYPIS JOH. CHRIST. HENDELLI, ACAD. TYPOGR.

PROOEMIUM.

Quanta commoda ad erigendam, augendam & confirmandam bonam Rempublicam Socialitas humana conferat, innumera comprobant argumenta & exempla: quid porro utilitatis huic Socialitati stabiliendae conferat multiplicatio generis humani, ex ipsa prima & illa divina institutione ac mandato *Crescite & multiplicamini* facile elucescit: ob id *Ulpianus L. 10. §. 1. ff. de justit. & jure* elocutus est: *Si Leges conjunctionem humanae societatis non juvent, eis non serviet vir justus, sed potius societati: quare Plato de Republ. Lib. I. ait: Rempublicam ornat & firmat hominum accrementum & Socialitatis constantia: eo quadrant verba ex Festo a Calio Rhodigino Lib. 8. antiqu. Lect. prolata: destruunt Rempubl. bellum, pestis, annona, homicidia & propagationis generis humani defectus, cui annumerant crebriores abortus.* Ex-

A 2

inde

inde liquet, quomodo inter alia Reipublicæ detri-
 menta frivola concepti fœtus abactio recenseatur: ob
 id *Petr. Gregor. Lib. 14. de Republ. c. 7.* scribit: non debet
 prætermittere Reſtor Reipublicæ curam inquirendi de præ-
 gnantium mulierum utero, ne incuria hac tuti illegitime
 concumbentes metu infamiae partus intercipient, suffocent,
 aut perdant: & si quas ad hanc impietatem perveniſſe dere-
 xerit, exemplari pœna debet punire, ut aliæ abſtineant &
 ne piacula homicidiõrum infantium committantur, ex qui-
 bus non tantum ſubtrahitur perſona Reipubl. ſed & c. Ex
 hiſce testimoniis facile inclareſcit quomodo multi-
 plicatio generis humani, utpote eximium adminicu-
 lum forandæ & firmandæ Reipublicæ æſtimata ſit:
 hinc *Muſonius ap. Stobaum Sermone 63. p. 450.* eloquitur:
 Nullos, vel paucos eſſe liberos civibus inutile judicarunt, Le-
 gumlatores; habere autem prolem, eamque numeroſam, con-
 ducibile judicarunt: quam ob rem mulieribus, ne abortum
 facerent, interdixerunt; non obediẽtibus autem pœnam
 ſcripſerunt: Utrũ etiam quidam ex antiquiſſimis Phi-
 loſophis & Medicis, referentibus *P. Zacchia Qv. med.
 Leg. Lib. VI. Tit. I. Qv. 7. n. 13.* & *Balto in rr. cui tit. Pa-
 trum Eccleſiæ Sententia de doctrina morali Philoſophorum Eth-
 nicorum Lib. II. cap. X. conf. A. E. L. An. 1720. Febr. p. 66.*
 Abortus provocationem impune conceſſerunt & ſe-
 orſim *Zacchias* recenſet; apud vetuſtiores certe Philoſo-
 phos, non videbatur ea res magni momenti, quia *Ariſto-
 les Lib. VII. Politic. cap. 16.* licitum facit, ad minuendum
 filiorum numerum abortum provocare, antequam fœtus ad
 ſenſum & vitam perveniat; quod & a Medicis aliis ex cau-
 ſis factitarum novimus; nam *Hipp. noſter*, vir quantum
 dicere

dicere de Erhnico homine licet) piissimus, ab hoc opere non abstinuit: procuravit enim abortum in ancilla quadam, ut ipse refert in Lib. de Natur. Pueror. num. 4. quod tamen de presenti & divinis & humanis legibus est interdictum &c. Tamen non modo hic author mox adjicit verba: pro homicida haberur, qui procurat abortum & id circa sit irregularis, porro: humanis & divinis legibus expiandum bujusmodi peccatum est, quia gravissimum: quo loco brevissimis notamus, quod inter eruditos quidam Hippocratem ab imputato hoc adferro & libro immunem declarare soleant, huncque librum Polybio adscribant; cujus sententiæ varios authores ac testes profert Casp. Rejes Camp. Elyf. qv. LI. n. 35. quippe qui author satis erudite hoc thema fusius explicat: urrum abortum quovis imprægnationis tempore, vel saltem antequam anima infundatur, propter aliquem casum aut vitæ periculum licitum sit provocare, ac hac deductione multos authores nominat, qui in certis casibus abortus provocationem concedunt: vid. n. 12. 13. 14. tamen etiam alios multos profert, qui partum directe abigere præsertim si animatus jam existat, execrandum, impium, nefarium, injustum, juri divino, natura, civili & gentium reluctans scelus appellarunt: inter quos nonnullos Pontificios horumque decreta n. 5. allegat: quo loco tamen reminiscimur illius adferti, quod olim hoc crimen arbitrarie provocati abortus inter Pontificios veniale & multa pecuniæ remissibile fuerit peccatum, cujus rei testimonium affert Tractatus Tractatum s. tract. universi juris duce & auspice Gregorio XIII. Pontif. max. in unum congesti Part. I. Tomi XV. ubi continen-

tinentur *Taxa Cancellaria Camerae apostolicae & praec. fol.*
376. verba: absolutio pro muliere, quae bibit aliquem potum,
per quem destruxit foetum in utero vivificatum g. 5. sicut
Gerardus Noodt lib. de Partu expositione. & nece apud ve-
teres cap. XI. contra Ciceronem refert: quod usu Fu-
ris Romani procuratio abortus a dirioribus feminis Romae
quotidie & si fides Juvenali, fere palam admissa & tamen
impunita fuerit: quare idem author contra difficultates
a Bynckershaeck motas in amica sua Responsione indicat,
quo tempore procuratio abortus pro crimine habita fuerit.
conf. A. E. L. An. 1723. Novembr. p. 497. 495. Nos iterum
 in hac consideratione *Ulpiani* sententiam amplecti-
 mur *L. Quæritur, 14. §. 1. ff. de feribus: Maximum ac præ-*
cipuum munus feminarum est, accipere ac tueri conceptum,
 quare frivola concepti foetus abactio, illicitis omni-
 que pœna dignis ausibus adscribenda est: in qua me-
 ditatione ex parte arrident verba *Tertulliani in Apo-*
logetico cap. 9. contra Aristot. Nobis homicidio semper inter-
dicto etiam conceptum utero dum adhuc sanguis in homine
delibatur dissolvere non licet: homicidii festinatio est probi-
bere nasci, nec refert natum quis eripiat, an nascentem
disturber: homo est & qui est futurus: etiam fructus omnis
in semine est: hinc Nicetas Lib. I. de Isaacio c. 3. ait: ne-
que interest utrum ipse occidas, an cædis causam præbeas:
 qualis causa in tali abortus provocatione eminenter
 occurrit: hinc cum *Caranza de Partu natur. & legiti-*
mo Cap. XVI. n. 65. p. 623. ex P. Molina disp. 27. n. 6, præter
prædicta testimonia profiterimur: qui impedimentum
adhibuit, ne ex congressu conjugum conceptio generatiove
sequeretur, ut homicida teneatur: uti habetur in capite:
si ali-

si aliquis, de homicida, hoc est, tenetur instar homicida, quatenus vitam hominis (ne sequeretur) in suis naturalibus causis impedit, quod grave est peccatum, sicut qui hominem interficit, impedit, ne vita illius ulterius progrediatur: & elegans est Ovidii Lib. II. amorum Eleg. 14. meditatio: Quæ prima instituit teneros avellere fetus, Militia fuerat digna perire sua: Scilicet ut careat rugarum crimine venzer, sternetur pugna, trestis arena tuæ? Si mos antiquis placuisset matribus idem, Gens hominum vitio deperitura fuit: Quamvis quidem inter posteros nefaria & arbitraria abortus procuratio pro crimine & flagitio, rigorosa punitione digno, æstimata fuerit, tamen nonnulli casus a medicis imprimis præferuntur, in quibus excitatio & promotio abactionis licita, honesta, necessaria, secunda ac salubris declarata & ventilata fuit, in quo iudicio tamen periti & conscientiosi Medici quoad imitationem & approbationem caute procedere solent, ne loco promissæ & expectatæ utilitatis gravia vitæ humanæ dispendia ac conscientia stigmata tali ausu ac processu committantur & inurantur: ipse vero Abortus, quia non modo facile, sed & variis modis committi & perpetrari potest, insuper etiam prava illa voluntas, qua deliberato ac nefando respectu fœtus exclusio administrata fuit, sub variis ac biguis causis & respectibus occultari, excusari & sub tegmine fatalis fortuiti accidentis pessimo furo ac dolo celari potest, ac solet, ita illam tractationem pro themate Inaugurali selegimus, quo ABORTUS VIOLENTI ac non tam culpofi, quam dolosi ac nefandi, varios MODOS ac diversa

versa SIGNA indicemus & in tam ardua causa inquisitioni criminali subveniamus, ne patrata facinora inulta relinquantur; huic nostro instituto ut cœlestis Gratia affulgeat, idque ad certum ac exoptatum usum dirigat, est quod devoto animi affectu volumus & precamur.

§. I.

Presentis tractationis *titulus* promittit commemorationem *variorum modorum* & peculiarium nonnullorum *Signorum Abortus violenter* provocati: antequam *rem ipsam* proponamus, necellitas requirit, quo aliquas annotationes ac declarationes, *titulum* concernentes, proferamus & præmittamus; *Abortus* quidem notatio inter eruditos *discrepat*, ita ut vel in *Sensu latiori & generaliori* pro *exclusione fetus imperfecti vel immaturi a causis in* & *externis violentis excitata* accipiatur: sub qua vero definitione facile partus *septimestris, octimestris* & reliquis *legitimum* pariendi terminum *anticipans*, comprehendi posset, qualis tamen *minus adæquate* abortivus nominatur: nam abortiva fetus *exclusio ab ortu* & non ab *exitu* aut *sine gestationis* vel *conceptionis* denominationem suam tenet: *Pæckel in tr. de Crimine Partus abacti* sic definit *Abortum cap. 2. §. 10. quod sit crimen extraordinarium, ab homine doli capace commissum, quo quis fetum humanum in utero matris latentem, aut vi extrinseca, aut aliquo pellite intrinseco dolo malo & culpa expellit, vel mali alicujus evitandi, vel lucri capiendi gratia:* qua definitio respectibus juridicis accommoda.

modata est: Nec tanti æstimanda est differentia inter *aborsum* & *abortum*, quam prudentes medici *λεπτολογία* esse judicant, licet *aborsum* appellitent exclusionem fœtus in conceptionis *exordio*, vel prioribus mensibus contingentem, *abortum* vicissim, *prope* tempus pariendi succedentem, *conf. Nonius Marcellus de proprietat. Sermos. cap. 5. Cujacius & Caranza de Partu naturali & legitimo Cap. 16. n. 2. p. 598.* nec huic discrepantiæ singularem lucem affundit *Hippocratis* locutio, quando *Secl. V. aph. 44. 45. ἐκτρέψων & ἐκτρέψων* de bimestris aut trimestris fœtus exclusione, sive ut quidam volunt, de *aborsu*, *ἀπόρυσιν* vero, juxta *Lib. V. Epid.* de partu fœtus mortui decimo mense orto prædicat; quæ posterior maxime *incongrue* pro *abortu* habetur: neque etiam verum abortus sensum exhaurit *Sennerti* definitio *Lib. IV. Part. 2. Secl. 6. cap. 2.* quod sit *fœtus nondum perfecti, neque vitalis, ante legitimum partus tempus excluso*, qualis similiter septimestris & octimestris ex parte & in variis si non pluribus est casibus: proinde *Fœsus in sua æconomia* vocem *ἐκτρέψωσιν ἀπόρυσιν* pro partu accipit: recte itaque *Roderic. a Castro de Morb. Mul. Part. II. Lib. 4. c. 4.* dicit: *inter hæc vocabulas aborsus & abortus plerique inutiliter distinguunt*: addit etiam: *quæ enim octavo contingit mense, abortus vocari non consuevit*: huc addimus significatum *Mauriceau de affect. Gravid. Lib. 1. c. 26.* *abortus potest accidere a fine primi mensis, imo nonnunquam antea, ad finem usque septimi tantum; nam deinceps semper Partus dicendus, quia si infans satis sit robustus & ad Perfectionem sufficientem deductus, vitalis esse potest, at si anticipaverit hunc terminum, nequaquam*: nec oblivioni tradimus *Sylvii* effatum

B

in

in *Prax. Lib. 3. cap. 6.* quod etiam allegat *Bonerus in Polyalthe Lib. V. cap. 26. §. II. p. 273.* Abortus nobis est Foetus ante Septimum gestationis suae Mensem exclusio, sive vivus prodeat, sive mortuus: Vitalis autem vocatur, non solum qui vivus prodit in lucem, sed qui aptus est permanere in vita, nam qui nunquam observatur diu superesse, quin semper brevi mori, pro vitali minime haberi solet, sed pro abortu vel abortivo; potest vero contingere a primo conceptionis momento, usque ad sexti Mensis finem; frequentius quidem observantur Abortus circa tertii Mensis finem &c. praeterea *Hieron. Mercurialis Lib. 2. de Morb. Mul. c. 1.* ad mentem *Galenii Lib. 6. de morb. vulg. comment. 1.* Abortum vocat imperfecti foetus ejectionem; alio modo *Varandaeus Lib. 2. de aff. mulier. c. 7.* abortum nominat immaturi foetus exclusionem: quam definitionem etiam *Musitanus* profert de *Morb. Mul. Lib. I. cap. XI. p. 482.* *Mercurius de Mulierum Affectionibus Lib. 4. c. 2.* dicit: Abortus est immatura & violenta foetus excretio: pro curatori itaque differentia Abortus, Partus Septimestris & octimestris, nec non partus legitimi, appellamus Abortum praeter naturalem foetus absolute immaturi intra terminum facta conceptionis & septimi Mensis nondum circumacti exclusionem *Bened. Sylvaticus Cent. 4. Cap. 58. p. 344.* asserit: Contingit abortus potissimum circa tertium Mensem: ita Partus quinquemestris & semestris abortui adscribendus est, quoniam haec tempora adhuc pertinent ad perfectionem corporis quoad partes integrantes: hinc ante completum septimum Mensem ut plurimum foetus absolute imperfectus & immaturus est; post illum vero, corpus foetus, quoad partes essentielles & absolute necessarias in reliquo

tem-

tempore octavi & noni Mensis obfirmatur, roboratur & solidiori consistentia instruitur: habet itaque abortus pro objecto & *subjecto* *fœtum absolute imperfectum*, aut immaturum: nam illud tempus a conceptione facta ad finem septimi Mensis in negotio generationis pertinet ad *ortum* hominis: abortus propterea est illud accidens, quod plenarium ortum destruit & ab hoc deflectit, hinc *Isidorus lib. X. etymolog. in princip.* dicit: *abortivum est, quicquid non oritur, sed aboritur & excidit*: *Raym. a Paris de Morb. Mulier. tit. Abortus* dicit: *Abortus quasi non virtus*: *Primerosius de Morb. Mulier. Lib. IV. c. 6. p. 288.* asserit: *abortus est immaturi minimeque vitalis fœtus foras exclusio*: ex hisce conciliationibus Doctorum nunc facie inclarescet, quid non modo abortus *essentialiter & formaliter* sit, sed & quomodo ab exclusione *mola, fœtu morruo, partu præmaturo & præcipitato*, nec non *legitimo ac illegitimo* discrepet: quam diversitatem inter alios *Primerosius l. c. p. 288. 289.* allegat, licet ipse etiam in eadem tractatione abortus nomine in *generali* significato utatur, sub quo exclusionem fœtus *post conceptionem* usque in *octavum* gestationis mensem intelligit: e *JCtis* diversas abortus acceptiones collegit *Caranza l. c. n. r. seqq. p. 598.*

§. II.

Quando porro de Abortu, *violento* modo provocato, agere constituimus, tunc ad *rituli* illustrationem adhuc pertinet animadversio, quod *diversæ* causæ abortum concitare queant, quorum quædam *morbosis præternaturalibus* qualitatibus annumerari solent, quæ *citra* gravidarum *intentionem, deliberationem & expectationem adversum* talem effectum habent, ita ut *fortuito & inopina-*

to cum multa animi & corporis afflictione, moesta ac molesta, talis abortus contingat: deinde etiam nonnullae violentae, aut pariter *improvisa* & haud dolo malo commissae causae abortum provocare solent, velut *lapsus*, *compressiones* & *contusiones* abdominis, gravidis aliunde illatae &c. quales causae titulum nostrum minus directe & proprie concernunt; siquidem de *tali violento* abortu sermonem instituemus, qui *deliberato* animo ac studio, dolo malo variis *in* & *externe* adhibitis mediis institutus est, qualis *nefandus* ac *illicitus* ausus hodiernis aevi ad praecavendum *manifestum parturium*, ad celandam *scortationem*, *stuprationem* & *destoriationem* ac conjunctam ignominiam & poenam, ac arcendum & interceptum vel *spurium* vel *numerofum* infantem suscipitur & perficitur; unde quidam *talem* violentum abortum plane *illicitum* adeoque punibilem, ad differentiam *alterius*, quem *licito* modo commotum aut commoveri permissum aestimant, vocant, licet *posterioris* qualitatis abortus non modo multis *difficultatibus*, exceptionibus & ambiguitatibus subiectus sit, sed aliquando etiam *comparare violento* modo suscitetur: & sicut abortus non modo *dolo malo* committi potest, ita etiam *culpa* & *negligentia* aliquando in hoc casu *malitiosa* & *proaeretica* esse solet, sicut a *Jure civili* in hoc casu inter *dolum* & *culpam* non distinguitur, quamvis juxta *Jus Canonicum* ob differentiam inter partem *animatum* & *inanimatum* mitius puniatur culpa, quam dolus: quo spectant expressa verba *artic. 133. C.C.C. Fürstlicher und bishöflicher Weise*: unde nunc inlarescit, quod *violenta* abortus promotio diverso modo ac respectu discrepet: & licet anti-

antiquiores quidam Medici ut *Vavandæus*, *Garcias* aliique ex *Hippocrate* adstruant, quod *quilibet* Abortus violento modo decurrat, eaque propter *periculosior* sit, quam *partus naturalis*, dum aut *luculenta* aut *occulta* vi præmature conceptum projicit, tamen *nostro* sensu *violentus* Abortus ratione respectus *finalis* magis cum *moralibus* & modo notatis causis cohæret, quæ *criminalis* evadit actio, adeoque per *eminentiorem* significatum *violenta*, coacta animoque *doloso* ac facinoroso administrata dicitur *Abactio*. *Hujus* violenti Abortus certa, genuina, fideque digna nosse multum refert, quæ licet haud cum *moralis* intentione ejus personæ *proprie* & proxime respondeant & subinde causis & effectibus *physicis* magis quadrent, ut eadem tantum *generalia* sint, adeoque provocationi abortus *dolosa*, aut malitiosæ, ut & *fortuita* & inopinata *communia* existant, tamen veritatem ac *certitudinem facti*, sive Abortus in aliquo subjecto comprobant & sub concursu aliarum circumstantiarum conjecturam ac suspicionem malitiosæ patrati Abortus sustentant, illustrant ac confirmant: & quoniam *diverso modo* talis abactio exerceri potest, ea propter hoc themate ejusmodi *modos variantes* inquirere & indicare placet: quamvis etiam *processus ipse* Abortus ulplurimum *unus idemque* existat, tamen *diversitas morbi* in discrepante *causa*, *medio* & *adminiculo* advertenda erit, ex hac differentia causarum oriuntur satis sæpe *speciales* signorum *qualitates*, ut nonnunquam pathematum, abortus successum comitantium, gradus *acerbiores*, impetuosiores & contumaciores evadant, indeque etiam numerosiora signa aut crinomena magis *manifesta* & *sensibus* obvia occurrant, ex quibus porro ad *violentam*

lentam Abortus provocationem *certiori* argumento ac fundamento concludere & judicare licet; exinde liquet, quod in *Signorum*, abortum comitantium, dijudicatione, nihilo minus *aliqualis discretio* locum inveniat; ad quam discrepantiam hoc nostro labore ex parte animum applicare & attentionem dirigere cogitamus: quoniam vero *modi* provocandi Abortum ac *media* admodum *differviunt* variantque, ut in variis *casibus* necesse sit, tales modos inquirere, detegere & significare, hinc *præcipuum* nostri thematis momentum est, quo illos modos indicemus; quæ occupatio causas, quibus abortus talis nefando ausu & *destinato* doloso ac malitioso consilio provocatus, investigat, commemorat, harumque efficaciam indicat & comprobat: qui singuli respectus ad *Tiruli* illustrationem pertinent.

§. III.

Quid *utilitatis* de præsentî tractatione promitti & expectari queat, in *generali* & introductoria ejus commendatione adhuc annotandum erit: quare *duplex* usus, videlicet unus in *Medicina practica*, alter in *Jurisprudentia Criminali* ab eadem provenit: *Medicam* quod concernit artem, tunc sciendum, quod *illæ* causæ, quæ ad arbitrium, aut *voluntarium nefandum* abortum concitandum quadrant, ex parte ad *inopinatum* abortum provocandum inserviant, v. g. *incongruæ*, inopportunæ & prodigæ *sanguinis* subtractiones, *potentes* purgationes, *vomitus*, impetuosæ & vehementes excitationes, *nimia* sanguinis *commotiones*, corporis *perversi* aut *nimii* motus, abdominis *arctiores* compressiones &c. &c. ex qua notitia medicus peritus *regulas therapeuticas* formare discit, quibus primo

primo harum causarum *efficaciam* ad provocandum abortum agnoscit, deinde *relationem* subjectorum recte inquirit, sub quibus videlicet conditionibus, *circumstantiis* & *qualitatibus* tales causæ abortum concitare possunt & solent; porro qualis ipsarum *causarum* qualitas, *species* ac *gradus* in hoc aut illo individuo esse debet, si ad promovendum abortum *idonea* agnosci & declarari potest, quoniam in penu rerum *physicarum* nulla hæctenus innotuit species, de qua cum *promiscua* veritate, adsertione & certitudine asseverare, queamus, quod *proprie*, specificè, *directe* & proxime abortum procurare possit, quicquid alias de *vino pbrborio Dioscoridis* & medicamentis *Ecboliis*, quorum subjectorum *Ammannus in Ivenico p. 84.* mentionem injicit, promittatur & prædicetur: hinc amphiboliæ illæ & curationes aut effectus *accidentales* & *equivoci* oriuntur, dum interdum de talibus ausibus *contrarius* asseveratur effectus, qui *alia occasione* ac in *aliis subjectis* *promptissimam* efficaciam in *abigendo* fœtu exercuerunt; siquidem aliquando malitiosæ quædam mulierculæ de *talibus arcanis* gloriantur, quæ in expellendo fœtu *infallibilem* & mirificam operationem exferere debeant, es triebe diese oder jene Arzenei so scharff, daß wann zehen Kinder in Leibe wären, sie allesamt fort triebe, oder wann ein Kind mit Eisen in Leib bevestiaet wäre, es dasselbe austriebe; quales narratiunculæ aliquando in Libris & scriptis arcanorum in geheimen Kunst-Büchern inveniuntur, ea proptertamen *absoluta* dubitatione, aut negatione illæ observationes *rejici* haud debent, quæ testantur, quod *interdum* talia *media* talesve causæ magnam, certam & *promptam* efficaciam in *abigendo* fœtu præbuerint: ad hanc *prud-*

prudentem dijudicationem & discretionem præsens dis-
 quisitio in foro Medico anam ministrat: In foro vero
Juridico haud minorem utilitatem eadem consideratio
 confert, siquidem non raro ad *decidendum* Abortum, an
 ex *instituto* provocatus, an vero *fortuito* & *circa dolum* &
 culpam ortus fuerit, *Medicorum* judicia requiruntur,
 dum *suspectæ* personæ delictum Abortus commissum *oc-*
cultant & *negant*, aut simultaneam ac prodigam *Menstrui*
 fluxus eruptionem, post *simulatam* obstructionem & *re-*
ventionem Mensium morbosam, accusant, abortus vero
 crimen declinant: *aliæ* malitiosæ sceminae *obortum* per-
 pectum quidem *confitentur*, aut *morbosam* ejus causam, ac
 involuntariam & *fortuitam* illius rationem produnt, quasi
 ipsis *in scius* ac *in vitis* contigerit, proptereaque eadem *ex-*
tra omnem culpam existant; *aliæ* suspectæ sceminae *fal-*
laciæ non causæ ut causæ committunt & abortus per-
 pelli *innocentem* allegare sciunt causam sive *moralem*, vel
 ut metum, angorem, imaginationem, tristitiam, sollicitu-
 dinem, terrorem &c. sive *physicam*; in qualibus casibus
 Medici requiruntur, ut indicent & decident, an in per-
 sona *questionis* ab *eadem* allegata causa Abortus provenire
 potuerit, quid quod interdum *tales* occurrunt casus, in
 quibus sub *conciliatione inspectionis* & *visitationis* suspe-
 ctæ personæ *Abortus* & *Mensium* fluxus distinguendus
 est; aliquando reperitur quasi *corpus delicti*, quando su-
 spectæ sceminae ex *utero* cum sanguinis profluvio proje-
 cerunt *fructum deforme*, de quo ambigitur an *verum con-*
ceptum constituat; aut invenitur *suspectum medicamen-*
tum, de quo præsumitur, quod ad conceptum *abigen-*
dum adhibitum & *efficax* fuerit: aut occurrunt casus ubi
 fami-

feminae, de graviditate suspectae fuerant, quae *confestim* signa *impregnationis* perdere, ut deinde inquisitio instituat, an haec persona *abortum* perpetrata fuerit, an *perperit*? qui singuli casus satis confirmant, quod *hujus* thematis *curatior* deductio in *Jure Criminali* & *processibus inquisitorialibus* haud exigua utilitatem promittat.

§. IV.

In Decisione Abortus, *violento* & *nefario* modo provocati, ante omnia *Personarum* *curatior* habenda est ratio, in quibus *causae naturales* attento animo conferendae sunt: in genere quidem Abortus *facilius violento* modo provocatur in feminis *junioribus*, in quibus *vigor motuum* in *excedentes* gradus *pronior*, insuper etiam in *evacuaciones ordinarias* & *extraordinarias*, citius & *largius* administrandas, *proclivior* est, nisi aut valde *torpidum* temperamentum, *connata* aequae ac *naturalis* generandi voluptas & *distincta* propensio in certis subjectis concurrat, aut *singularis* facultas, ab *ordinario* statu declinans, in certis subjectis contingat, qua humores aliaque functiones *excretoriae* magis *retinentur*, eamque ob causam in *tali* aetate conceptus fetus *firmius* continetur, quae causae & adhuc *aliae* cum *ordinaria* ratione *oeconomiae naturalis* haud commiscendae sunt: quemadmodum vero secundum *communem* observationem *tenerior* aut *junior* foeminarum aetas *facilius* in *ordinario* Mensium & *extraordinario* *in* gravidationis statu a causis *levioribus* alterari *solet*, ita tanto magis a *potentioribus* in simili statu *offendi* & ad abortum disponi *assolet*: proinde ratio habenda est *tenerioris* & *debilioris* corporis constitutionis, *undecunque* etiam

C haec

hæc posterior provocata sive *connata* sive acquisita & *adventitia* fuerit, ob quam fœtus conceptus *facile* iterum *projicitur*, inde est cur *juniores* & *debiliores* fœminæ non modo *morbosam* veluti gestationem fœtus patiantur, sed & *difficilem* partum experiantur, aut *abortum* & *fœtum mortuum* facilius sustineant, ac proinde ex ejusmodi *anomaliis* non raro in *hæcticam* incidant & *præmatura* morte extinguantur; præterea in fœminis observanda est qualitas *Sensibilitatis* majoris, qua quoad *animi* operationes & motus in *vitæ* ac *sanitatis* processu consuetos & necessarios, *præceps*, *operosa* & in *excessus* prona est illarum natura, ut propter hanc Sensibilitatem non modo ex *levi* causa facile abortus contingere, sed plane *iterata* vice & *periodice* recurrere soleat, quam considerationem *Celeb. Dn. D. Stablius* in *disp. de Abortu & fœtu mortuo* commendavit & quæ passim ab observatoribus notata dignis historiis & exemplis confirmatur: ad hanc animadversionem referri meretur, consideratio *hæreditariæ* dispositionis, quando talium fœminarum matres vel *impe-ruosis*, *simultaneis* ac *prodigis Mensium* eructationibus, vel *aliis* horum *anomaliis*, vel variis *pathematibus* in negotio *conceptionis* & *gestationis* subjectæ, vel *sub imprægnationis* statu *suspecto sanguinis fluxui uterino*, vel abortui obnoxia reddita fuere, quæ qualitates aliquando in *filias* propagantur, adeoque *proclivitatem* ad abortiendum causantur, quæ non modo per causas *lenes*, leves ac tacitas, sed tanto *certius* ac citius per *violentiam* excitatur: quando etiam quædam fœminæ alias in Mensium negotio variis fonticis turbis & *irregularibus* qualitatibus subjectæ fuere, videlicet, *difficili*, aut *nimio*, aut

inordinato illorum successu, nec non insolitæ *retentioni* & supervenienti *simultaneæ* ac *vehementi* eruptioni, tunc in talibus fæminis *qualibet* causæ facilius abortum provocare solent, id quod tanto magis de *voluntaria* & *violenta* ejus promotione valet: quæcunque fæminæ *vehementioribus* ac crebrioribus *animi parthenatibus* subjiciuntur, illæ non modo in *Mensum ordinario* processu, sed & in statu *graviditatis* & *connexis* processibus, variis *ataxiis* & alterationibus obnoxia redduntur, in quibus eapropter causæ *leviores* facile & efficaciter abortum provocare solent: quando porro fæminæ quædam *molesta* sanguinis *copia* onerantur, aut nimia ejus *subtilitate* præditæ sunt, quæ *utraque* ad varias *irregulares* commotiones facilem ansam præbet, tanto magis quando in ejusmodi subjectis frequentiores & impetuosiores *ebullitiones* contingunt, tunc in iisdem quælibet causæ citius abortum excitare solent: quando quædam fæminæ *distinctam* aliam proclivitatem aut ad *vehementes* & *prodigas excretiones* cujusvis speciei, aut ad suscipiendas *morbosas* alterationes possident, tunc eo facilius ad abortus subeundos *habiles* sunt, eo magis vero, si *stataris* offensionibus morboris subjectæ sunt: quæcunque fæminæ facile & frequenter *fluorem album* experiuntur, illæ sub reliqua *corporis teneritudine animique sensibilitate* facile abortum experiuntur: si nonnullæ fæminæ *hystericis* insulti- bus, aut *distincta* sensibilitate & debilitate in locis *uterinis* præditæ & afflictæ sunt, tunc facilius a *qualibet* causa ad abortum disponuntur: multæ fæminæ, quæ antehac *gravioribus* morbis aut *copiosis*, tanto magis *incongruis* medicamentis & *experimentis*, præcipue *purgantibus*, *missionibus sanguinis* & *narcoticis* enervatæ, nec non quæ modo *abor-*

sum, aut *laboriosum* ac *difficilem partum* perpeſſæ ſunt, illæ in futurum ex *levi* etiam cauſa in *novum*, imo in *plures* incidunt abortus, tandemque plane *ſterileſcunt*: quæ porro *ſuperflua* alimentorum ingeſtioni, aut victui *primis viis* multas *turbas* inferenti, aut *ebrietati*, potui *ſpirituſo*, alimentis & potulentis *largiter nutrientibus*, ſanguinem valde commoventibus, ſubinde vel vitæ generi valde *ſedentario*, vel *nimis mobili & fortioribus* corporis commotionibus & exæſtuationibus occupato, deditæ ſunt, illæ facile actuales abortus patiuntur: quæcunque præter ſtatum *eminenter plethoricum*, præſentem, ac *dietam ſuſpectam*, *regimenque incongruum, frequentem*, vehementem & *laſcivum congreſſum carnalem* exercent, illæ perinde *facile* abortiunt: hocce reſpectus placuit in *genere* ſignificare, ſecundum quos *fæminæ*, de *Abortu violento & ſceleſto* modo provocato ſuſpectæ, dijudicari aut in proceſſu *inquiſitorio* examinari, exquiri & comparari debent.

§. V. *Modos* quod nunc concernit, quorum nonnullos *ſpeciali* labore ſignificare lubet, tunc horum quidam ita ſunt conſtituti, ut haud ſingulari & *ſpeciali ſuſpitione* notati & diſtincti ſint, qui *quaſi innocentes*, aut plane *incipites* æſtimari poſſunt, quales tamen ſub juſta conciliatione circumſtantiarum omnino ſub *culpa* hærent: & quamvis de aliquibus horum modorum ac mediorum juxta obſervationem medicam aſſeverari queat, quod in *quibusdam* fæminis *ſimilem* effectum *haud* probaverint, i. e. *abortum minus* provocaverint, tamen curatior *relatio* & conciliatio *ſubjectorum* cum ejuſmodi mediis inſtituta utique teſtatur, quod talis modus in *nonnullis* fæminis *dabilis*, poſſibilis, *efficax*

ficax & valde promptus existat: utut etiam vulgo declamari solet, quod *diversa* media abortum excitare *nequeant*, nisi in *fæminis certa* ad illum subeundum *dispositio* adsit, tamen hoc *refugium* non paucis paralogicis ac *difficultatibus* obnoxium est; etenim quædam dispositio est *abstracta* & *generalis* ut & *ambigua*, alia vero *proximior* & magis *coherens*: prior ad *varias morbosas* afflictiones accersendas infertur, quod vero in talibus subjectis *abortus* consequatur, causis utique illis tribuendum est, quæ *talem* dispositionem ad *abortum* subeundum, aut *faciunt*, aut *accelerant*, aut *adjuvant*: ita v. g. *nimia* sanguinis copia, non est dispositio *genuina* & *propria* ad abortum, dum vel multæ dantur *valde plethorica* fæminæ gravidæ, quæ tamen *nunquam* abortum patiuntur, aut in quibus *alii* plane morborum affectus obtingunt: in hisce itaque *talio* media usurpata ad *abortum* hanc qualitatem disponunt, indeque *dispositionem abortientium* efficiunt: quæ respectus minime, ut quidem aliquando solet, *confundi* debent, dum illi qui *structuræ* corporis, aut reliquæ ejus constitutioni *materiali nimium* favent, *inverso* plane concludendi & judicandi ordine supponunt, quod *hæc dispositio* reliquas causas *adventitias* ad *abortum* promovendum *dirigat*: hinc non raro accusatio certæ dispositionis corporis, in substrato casu, præter *castam* & *sonoram* vocem, *nihil realitatis* ac utilitatis confert, quando videlicet eidem *promissive principalis* vis adscribitur: interea non negamus *proximior* dispositionem ad abortum provocandos efficacem, quæ vero non in affectione crasse aut nude *corporea*, sed in peculiari *directione* & applicatione *motus* consistit; qualis causa modo *hæreditariam* dispositionem complectitur, modo consuetum *vigorem* circa *excretiones*

ūterinas efficacem, modo acquisitum *habitu* quoad *re-*
petitionem abortus &c. comprehendit; modo concursu pa-
 thematum *hystericorum* nititur, modo *naturalem torporem*
 aut *aversionem* in facultate *conceptionis* & *gestationis* conti-
 net, unde quaedam fœminæ aut facile & frequenter *spon-*
te abortiunt, aut iterata vice *mortuum* factum pariunt, de quo
 casu dicere solent, dieses Weib könne kein lebendig Kind zur
 Welt bringen, aut embryonem suum ad *naturalem* termin-
 um non tolerant & continent, sed *præmaturo* partu exclu-
 dunt: Et quando *medicæ historici* de uno alterove loco re-
 ferunt, quod in illo fœminæ *facilius* & *frequentius* abortum
 pariantur, (uti *Fridericus Bonaventura* de *octimestri Par-*
tu Lib. V. c. 60. refert, & *Ælianus* de *animalium historia*
Lib. 12. c. 17. testatur, quod in *austrinis* regionibus & tem-
 pestatibus fœminæ *facilius* abortiant; quo spectat observa-
 tio, quod in *Zona torrida* & *servida* fœminæ *ægrius concipi-*
ant, *variusve pariant*, aut magis infœcundæ esse soleant:
conf. Albertus M. & ex eodem *Welschius* in *Sebammen-*
Buch Part. II. c. 18. p. 375. *Mercurialis Lib. II. de Morb. Mul.*
c. 1. de Abortu, quam observationem illustrat *Hippocratis*
sedula annotatio, qua in *Lib. de aëre, aquis & locis s. 26.*
text. 4. dicit: *Si hyems australis fiat & pluviosa & clemens,*
ver autem boreale & siccum & tempestuosum, primum qui-
dem mulieres, quæ uterum gestant & partus ipsis ad ver in-
stat, abortus facturas verosimile est; quam assertionem *Hip-*
pocratis Sect. 3. aphor. 12. non ut probabilem, sed ut *proba-*
tam affirmat ac proponit: quo spectat observatio *Riedlini* in
Lin. Med. An. 4. Mens. Sept. obs. 29. p. 799. sub titulo *abortus*
fœminis Venerianis frequens, cum qua conciliamus asser-
 tum *Roder. a Castro* de *Morb. Mulier. Lib. 4. c. 4. p. 285. 286. ab-*
ortum

ortum provocant - - - arcta alligatio, qua feminae plerumque utuntur, ut corpori venustatem concilient, in quem etiam usum assulas ligneas s. eburneas ac etiam ferreas Venetia, Anglica ac Antwerpenses ad sternum & pubem haud sine fatus detrimento subjiciunt, conf. Mercurialis de morb. Mulier. Lib. 2. c. 1. ubi de abortu agit, & ad Avicennam & Albertum M. provocat;) tamen ut plurimum sub curatori scrutinio certae causae naturales vel ex aeris constitutione, vel ex Dieta & regimine, vel ex moribus &c. reperiuntur, quae ad abortus tales accelerandos & accumulandos contribuunt, quo aliquando generalis quaedam corporis constitutio referri potest, quando quaedam feminae vel nimis graciles, vel corpore exiguo & tenero praeditae, vel nimis arcto pectore & abdomine instructae, vel fortioribus commotionibus sanguinis obnoxiae &c. sunt; ut itaque haud obscondita aut obscura causae accusari & supponi debeant.

§. VI.

Ut ut vero passim mentio remediorum abortum provocantium occurrit, tamen in eo judicio omnes periti Medici consentiunt, quod talia remedia, quae directe, proxime, positive, proprie, necessario, infallibiliter, absolute & constantiter abortum provocare queant, nullibi reperiantur & nunquam inventa ac probata constent; sicut alia medicamina analogo qualitate cognita sunt, quae Menses, Lochia, Haemorrhoides &c. proprie excitare haud possunt: quemadmodum tamen ex uno alterove deficiente ac deficiente effectu remedii vomitorii, purgantis, diaphoretici, diuretici, salivantis, nervini, adstringentis, sedantis &c. haud conclusio valet, ergo non dantur remedia emetica, catartica &c. ita ex eo effectu, quo media ac remedia quaedam ab-

087148

ortus provocationi dicata, *alterius* aut *contrariæ* operationis & qualitatis esse conspiciuntur, haud judicare convenit, ergo non dantur *media abortum* promoventia: *Manifestæ* sunt observationes, quod *Abortus* nonnunquam *difficulter* promoveatur, quam animadversionem attentioni commendavit *Riedlinus* *Lin. Med. An. 1. Mens. Majo obs. 22. p. 145.* & quam longiori discursu profert *Albrechti* in *A. N. C. dec. 2. an. 8. obs. 165. de difficultate abortum vel directe vel indirecte provocandi*; attamen pro *diversitate subjectorum*, nec non *operationis* ac *relationis* remediorum, non pauca experimenta *medicamentosa* ad *abortus* provocationem contribuere possunt & solent: interea in hoc casu circa *abortus* decisionem *prudentia*, *peritia* ac *conscientia* opus est; nihilominus intra tam *arctos* ac *ambiguos* cancellos *abortus* provocatio *restringi* haud debet, alias facile juxta *nimis benignam* dijudicationem provocationis *abortus*, quam cit. loc. protulit *Albrechti*, quilibet *Advocatus* *quaslibet* *fæminas*, quæ *malitiose* & *dolose* *abortum* excitaverunt, *defendere* & ut *innocentes* declarare & *salvare* possent; siquidem excusatio illa locum obtinere possent, quod *adhibitum experimentum*, aut *medicamentum* *abortum* haud provocaverit, sed *aliæ* *causæ* & *circumstantiæ*, quarum *forsan ipsa mulier non amplius recordatur*, fortasse *vomitus*, *sublevatio ponderosi* *cujusdam oneris*, *corporis motio* *vehementior*, *saltatio*, *excandescencia animi*, *terror*, aut plane ipsa *imaginatio* &c. ut adeo *innocenti pharmaco præter meritum effectus ille adscribi nequeat*: cum tamen constet, quod aut *omnes* aut *plurimæ* harum *circumstantiarum* sub *arbitrio malitiosi* *animi* stent, ut *destinato consilio*, *singulæ* illæ *causæ* provocari, conciliari, cum *adhibitis remediis* combinari, accumulari, eoque

eoque certius abortus excitari & pro intentione præcipitari queat: interea vero in ejusmodi casibus tales circumstantiæ non præsumi aut præsupponi, neque mentibus suspectarum fæminarum insinuari, aut suppeditari debent, ne astuta personæ ejusmodi refugia amplectantur, doloso animo ad easdem circumstantias provocent & protectorium in iisdem sub mala causa quærant: siquidem tales casus in foro criminali constant, ubi fæminæ de abortu & infanticidio suspectæ, ad graves lapsus & violentas contusiones, fortuito perpeffos, remere provocant, ne tamen ejusmodi offensiones ullo modo probare possunt: & tales ancipites casus reddunt medicos circumspectos, ne iudicio se præcipitent, indeque fæminas innocentes condemnationi submittant, aut astutas, dolosas & malitiosas facile absolvant, sed quo singulas circumstantias, tam quoad personas, quam quoad ipsos casus provide scrutentur & concilient; ita paulo facilius vel ambiguum, vel positivum iudicium formari poterit, ne in ullo extremo peccemus, sed firmiori fundamento nitamur, artisque medicæ certitudinem confirmemus, ac ab inconsultis dubitationibus & coniecturis liberemur. Denique illa media, quæ in multis fæminis innocentibus circa intentionem abortum provocarunt, etiam in aliis suspectis personis sub censuram & iudicium veniunt, an non illa intentione adhibita, quo abortum promoveant, etiam actu talem abactionem provocaverint: addimus itaque verba Riedlini Lin. Med. An. 2. Apr. obs. 14. p. 174. quod difficulter admodum partus promoveatur, anno præterito jam indicatum fuit; nec desuere interea plura huius rei exemplar: eo ipso tamen nolim te credere, me omnino negare abortum pro-

moveri posse, quod enim difficulter fit, eo ipso tamen fieri potest.

§. VII.

Quod abortus periculosior fit, quam partus multum testantur medici *conf. Hipp. de Morb. Mul. & de superfer. Musitanus de Morb. Mul. c. XI. p. 482. 484. Mauriceau de Morb. gravid. Lib. I. c. 26. Ejusd. aphorism. de Gravidit. & partu apb. 137. 154. 157. Welschius in arte obstetr. Part. II. c. 20. p. 382. Rejes Camp. Elys. qu. 51. Sennertus de Mul. Morb. ubi de Abortu in Prognosi agit. Roderic. a Castr. de Mulier. Morb. sub tit. Abortus, Primerosius de Morb. Mul. Lib. 4. c. 6. p. 296. Zacchias L. 3. tit. 4. qu. 1. n. 17. Bohnius de abortu salutari. Job. Raymund. o Fortis de Morb. Mulier. tit. Abortu que opera abortum urgent & impellunt: nonnullæ itatus, Heurnius de Morb. Mulier. c. 7. p. 41. Mercatus, Mercurialis, Ertmullerus & multi alii: hoc tamen non obstante scelestæ quædam feminae crudeli consilio in sua viscera, suamque sanitatem sæviunt, ac consulto dataque feminae occulto modo remedia drastica purgantie, emetica & sanguinem vehementer commoventia ingerunt, quæ in subjectis ad sanguinis plenitudinem, hujusque facilem & fortem commotionem, ut & largiorem ejus evacuationem aliasque liberales & copiosas excretiones pronis, aut sanguine subtili valdeque mobili præditis ac crebrioribus spasmis, in abdomine affligentibus, obnoxiiis, facilius abortum causari solent, tanto magis si feminae aut animo sensibiles, aut corpore teneræ valde sunt, licet aliæ, corpore firmiori instructæ, sanguine vero valde turgide æque facile abortum pati soleant: (tale judicium de abortu per incongrua remedia provocato profert Zittmannus Med. For. Cent. 4. Cas. 64. p. 972.) etenim spastica*

stica illæ commotiones & partim *copiosi* affluxus humorum ad intestina, partim *perturbatus* sanguinis progressus in *abdomine*, quales per fortiora *evacuantia* provocantur, *uterum* valde offendunt, *nimia* sanguine obruunt, ad similes *spasmos* alliciunt & per *consensionem* contentum *fatum* expellere adjuvant: *tali* modo excitatus abortus, *prodigas* ac *diurnas* uterinas *Hæmorrhagias*, atrocissimos *spasmos* continuantes, *hysterico-colicos*, ominosas *morbosas* consecutiones, gravissimas *virium* prostrationes, brevi increbescentem corporis extenuationem aut *contabescentiam* & valde suspectam *impallescenciam* causatur; cum hisce signis junguntur præjudiciosi *orgasmi* sanguinis, *angustationes* in abdomine affligentes, *animique deliquio*, nec non repentina *vultus* eximie *morboso* mutatio, ac graves *cardialgie* grosse *Verrens-Angst*, *narium* & *menti* extenuatio, *temporum* & *oculorum* collapsio, horumque *obscuro* &c. *conf. P. Zacchias Lib. 3. tit. 2. qu. 9. n. 3. 6.* si itaque Medicus requiritur, ut de suspectis Personis inquisitionem, inspectionem & relationem ineat & instituat, ad hæc pariter indicia animum dirigere debet: quo tamen etiam spectat consilium *Primerosii Lib. IV. cap. 6. p. 296. si inter-*
dum Medicus, ait, a Magistratu consulatur de abortu recens
facto, patere is poterit, si loci muliebres adhuc madeant,
sinque aperti; ac nisi recentissime factus sit, nihil certi pro-
nunciari potest, quia redeunt partes ad naturalem angustiam:
huc referimus B. Bobnii verba in tr. de Off. Med.
dupl. P. 2. c. 6. p. 674. abortum concitatum fuisse ac contigisse,
pariter in quibusdam individuis aliquando difficulter dig-
nosceitur: i. e. quamvis hoc commode satis fiat, si fetus
abactus major ac perfectior extiterit, minoris tamen ac im-

*maturioris, seu qui secundum, tertium &c. gestationis
 mensem nondum attingit, signa vix æque manifesta s. certa
 sunt & frustra indagantur: Cum ejusmodi præmatura con-
 ceptus s. embryonis exilioris exclusio aliquando parturienti-
 bus ipsis vix sensibilis, s. evidens sit, ut illis interdum non
 plus, quam eruptionis Mensium hætenus suppressorum, ra-
 tionem habeant; nisi forsan ex gestationis præcedanea, s-
 gnis & mammarum notabili a lacte turgescencia, abortum
 recentem admodum augurari liceat: & quod enarratis con-
 jecturis addit Zacchias, quasi abortum, technis concitatum
 febris ac inflammatio genitalium similiaque symptomata
 semper & necessario excipiant, fallit; quatenus nec perpe-
 tua, sed rariora hæc sunt, nec si existant, de illo infalli-
 biliter restantur: attamen hic Zacchias Lib. 3. tit. 2. qv. 9.
 n. 1. ab initio ita loquitur; junioris abortus signa perqui-
 rere inanis labor mihi videtur, cum aliquando ita de facili
 contingat abortus in primis mensibus, ut difficiliorem ipsæ
 mulieres experiantur interdum menstruorum purgationem:
 conf. Caranza c. 16. qui similem confessionem n. 19. ex Va-
 randeo & Giorba allegat: cum hisce Signis prægressi abor-
 tus conferri merentur reliqua indicia, quæ omnibus aliis
 abortiendi modis communia esse solent, velut flaccida
 & rugosa abdominis constitutio, gracilitas & flaccescen-
 tia pendula mammarum, amplitudo vaginæ uteri, turgi-
 dula labiorum vaginæ mollities & instatio, internum ute-
 ri antrum, sive orificium illius quadantenus patulum, faci-
 lis manatio mammarum, fætor ex uterinis locis expirans,
 detumescencia lumborum s. iliorum & subitanea abdomi-
 nis extenuatio, post præviam ejus inturgescenciam, incef-
 sus sæminarum ad latera titubans, ac torpidus & vacil-
 lans:*

lans, pedum inferiorum aliqualis tumor, extremorum alternans rigor & refrigeratio, venarum superficialium & alias conspicuarum evanescentia, manuum pallor &c. quæ singula indicia judiciose & collective observata omnino suspicionem de prægresso abortu firmiorem reddunt: quo loco adhuc notamus, quod prædicta ominosa pharmaca ingesta facilius juniorem, quam adultiorem fœtum ad expulsionem promoveant; deinde adhuc sciendum est, quod fœminæ arctioris ac depressi thoracis, abbreviatique ventris facilius in genere & æque facile ab usu talium remedium abortiant; quare etiam Philipp Peu dans la pratique des accouchement asseveravit, quod gibbosa ac claudicantes raro abortum evitare soleant conf. Act. Erud. Lips. Suppl. II. p. 471. præter hæc necesse etiam erit, ut brevi post suspectum & præsumptum abortum illius indagatio, inquisitio & hæctenus commemoratorum signorum annotatio, detectio, conciliatio & dijudicatio instituat, quoniam post diuturniorem moram totum iudicium valde anceps ac dubium redditur.

§. VIII.

Quod Primerosius l. c. dicit: *reperiuntur multe mulieres, quibus tam arte fœtus adhaeret, suntque fœtus vincula adeo valida, ut nulla externa causa possint, abortire, quantumvis id conentur: sicut alia sunt adeo debiles, humide laxæque, ut fœtum levissima de causa elabi sinant, p. 292.* id sub iusta interpretatione & restrictione de sanguinis missione, utpote medio ad promovendum abortum idoneo, valet: utut enim plurimi medici testentur, quod subtractio sanguinis abortum provocare queat, soleatque, tamen hæc veritas non indifferere respectu accipi debet;

hinc in multis fœminis *reperita V. S.* abortum præcavet, quo inter multas alias observationes, unam tantum aut alteram referimus, videlicet, de *Abortu V. S. ne singulis Mensibus instituta, præservato* apud *Riverium Cent. 1. obs. 53.* de *Abortu V. S. ne ter instituta præservato*, apud *Henric. ab Heer obs. 14.* quare *Zacut. Lusit. in Med. Princ. Hist. Lib. 3. hist. 23.* dicit: quod *abortus non semper sequatur V. S. nem & Riedlinus* observatione quadam confirmat, quod *V. Sio in pede non semper abortum promoveat. Lin. Medic. An. 2. Mens. Febr. obs. 23. p. 89.* quemadmodum autem *posteriores* observationes æque *minus universales*, sed magis *individuales* sunt, ita vicissim vera est medicorum adfertio, quod *V. S.* in *variis* fœminis abactionem causetur; hinc laudatus *Riedlinus l. c. An. 2. Mens. Apr. obs. 14. p. 174.* alium profert casum de *abortu crebriori V. S. ne promotus*: Si itaque fœminæ quædam ob *ætatis, virium, sensibilitatis, temperamenti &c.* rationem *largam* sanguinis jacturam perferre haud possunt, tunc facile ab *artificialibus* aut *coactis* missionibus sanguinis abortum patiuntur: ob id etiam Medici aut *immodicam*, aut *incongruam V. S. nem* in gravidis abhorrere & denigrare solent: quando vero vicissim fœminæ quædam *viribus* robustis instructæ, *appetitum* vegeto præditæ, nec *valde sensibiles*, ad plethoram *coacervandam & tolerandam* dispositæ, nec non *largis* sanguinis evacuationibus *sine damno* admittendis, adsuætæ sunt &c, tunc evacuationes sanguinis *arte*, aut *deliberato* studio admittæ, abortum haud ita facile provocare solent: quam ob rem prudens medicus in quolibet casu ejusmodi medii adhibiti efficaciam semper ad *qualitates individui* æstimare & dijudicare debet: quare missiones sangui-

sanguinis in gravidis quoad *relationem ad subjecta*, nunc
incipires, nunc *innocentes*, nunc *noxiae*, nunc *salubres*
 esse possunt: nec sufficientes desunt rationes, cur in *ejus-*
modi subjectis V. Snes largæ & crebræ abortum excitent;
 ut propterea æque *vitiosa* illa sit argumentatio a *particu-*
lari ad *universale* directa, quando in quibusdam fœminis
 V. Sio repetita *nullum* abortum provocavit, quasi propter
 ea *ejusdem* qualitatis in omnibus esse debeat, ac si vicis-
 sim ex opposito conclusionem formare placuerit; & licet
primis Mensibus Graviditas paulo *facilius largiores* san-
 guinis subtractiones perferat, tamen in variis subjectis,
ejusmodi qualitibus præditis, quarum supra mentio-
 nem fecimus, nihilominus illis temporibus administrata
 aut *larga* aut *repetita* V. S. æque *facile* abortum excitare
 potest & solet: Et hæc animadversiones de *singulis aliis*
 sanguinis profusionibus valent, quæ in gravidis obori-
 untur, præcipue de illis, quæ *coacta*, impetuosa ac *vio-*
lenta ratione provocate sunt, sicut sunt *Hæmorrhogia u-*
terina, insolitæ Mensium eruptiones aut *Hæmorrhoida-*
les incongruæ & inconsuetæ cruentationes, quas plurimi
 Medicorum, e quibus *Hildanum Cent. 3. obs. 59. Hollerium*
Secl. 3. aph. 12. p. 245. in Hipp. Musiranum, Sennertum, tantum
 commemoramus, expavescunt, quæ singulæ, perquam
irregulares motus sanguinis *orgasticos, congestiones & spa-*
smos in consortio tenent, adeoque hanc *abortivam* excre-
 tionem facile causantur: & sicut *ratio* media non defici-
 unt, quæ in diversis subjectis *Menses & Hæmorrhoides*
 indirecte impellere solent, ita eadem etiam ab abortum pro-
 vocandum quadrant: *Tali* vero modo vel *junior*, vel paulo
adultior fœtus ad abortum compulsus, ut plurimum totus
flaccidus, tabidus & macilentus, nec non aut *exarescentiæ*,
 aut

aut *putredini* prior conspicitur; concurrit insuper distincta *virium* jactura, *anceps* ipsius abortus sub ejusmodi *languore* successus, *synopes*, *pulsuum* eximia *debilitas*, valde *fetida* uteri purgatio & manatio post abortum, pedum *oedematosa* inflatio & *pedissequa* lenta aut *hectica* febrilis commotio, aliquando *ulcus uteri*, *tabes* totius corporis, vel pro ratione individuorum *paralytica*, aut *parctica* consecutio, adeo ut longinqua mora requiratur, si ejusmodi personæ aliquatenus convalescant.

§. IX.

Nec desunt alia *experimenta*, alijque *modi*, quibus Abortus excitari potest, ex quibus substantiæ *venenosæ* aut *venenis propiores* eminent, quæ gravissimas alterationes & excedentes commotiones *spasticas* ac *convulsivas* causantur, adeoque non modo *facili* extreme *infense* sunt, ejusque expulsiōnem accelerant, ut *Roderic. a Castro l. c.* *Primerosius l. c. p. 291.* *medicamenta substantia venenata* allegat, sed quæ interdum post abortum provocatum, ad *fœminæ mortem* contribuunt, qualem casum allegant *Acta Berolin. Dec. 1. Vol. 2. p. 116.* ita etiam *Musitanus l. c.* *purgantibus fortioribus* in provocando abortu *malignam* tribuit *qualitatem*: *Sennertus* pariter l. c. *venenata medicamenta vel a matre sumta, vel utero apposita* accusat, quod abortum causentur: & tali ratione concitatus abortus, in *fœtu abacto* & ipsa *fœmina* ejusmodi *Signa* exhibet, quæ a *venenosis* causis provenire solent: ita porro *malitiosæ fœminæ* cum *vaporibus, fomentis & suffimigiis, uterinis* locis admissis, ex *acribus, salinis, causticis, adversis, stimulantibus, volatilibus, sulphureis, empyreumaticis, fœtidis &c.* paratis, quæ illa loca in nonnullis personis valde

de offendunt & vel *imperuosam* humorum *congestionem* ad eadem excitant, vel *liberum* humorum *progressum* per illa *impediunt*, vel eadem admodum *stimulant* & ad vehementes *spasmos* irritant, ut ob *multiplices* rationes tandem abortus consequatur; hinc singuli medici, qui *Abortus* tractationem *plenius* commendarunt, etiam *vapores* tales adversos accusant, qui in certis *fæminis odorari*, in aliis *suffimentis* recensitis abactionem causantur: huc etiam referimus *chlysteres* valde *acres* & *imperuosam* ac *prodigam* *alvinam* dejectionem inferentes, quos multi medici *mediis abortum* promoventibus annumerant: & quamvis *hic* *modus* provocandi abortum non ad *quaslibet* *fæminas* applicandus sit, tamen in *generali* hujus considerationis explicatione illius mentio injici debet: & *talis* *modus* provocandi abortum non modo *promptum* hujus successum promovet, sicut alias *fomenta idonea*, *congruo* modo adhibita, *legitimum* partum facilitant, sed & distinctam *hæmorrhagiam* uteri conjunctam, *hysterica* pathemata, *largos* affluxus humorum & *intumescencias*, *uterina* loca attingentes, aut pro variatione mediorum usurpatorum, *oppressum* sanguinis fluxum per *uterum*, indolentes *spasmos*, semi aut plene *inflammatorias* afflictiones, *eximias angustias* præcordiales, *ardores* internos, *colicam hysterica* convulsivam, motus *febriles*, aliasque *eminenter* morbosas calamitates, affert: quo magis etiam ejusmodi *suffimigia* genitalia *fæminæ* affecerunt, eo certius in iisdem *copiosi* humorum affluxus, indeque provenientes *stagnationes*, *inflationes* & pro subjectorum ratione acutæ *congestionem* & *inflammationem* occurrunt: quæcunque enim hæc loca ullo modo *sensibiliter* stimulant, illa abortum

E

etiam

etiam *facilius* provocant, ob id *immodicus coitus*, sive *primis* mensibus a *fæminis teneris*, *sensibilibus* & valde *plethoricis*, nec non in *prodigas* menstruas evacuationes pronis, aut *anomaliis* Mensium afflictis, aut ex *hereditate præjudiciosa* qualitate in *Mensium* negotio & *connexis* officiis, præditis, sive aliis gestationis terminis commissus, *abactionem*, facile promovet, testibus *Roder. a Castro*, *Mercuriali*, *Sennerto*, *Musitano* locis cit. ut & *Mauriceau de morbis gravidarum Lib. 1. c. 26. Welschio in art. obstetr. Part. 2. c. 19. p. 378.* ubi *Mercurialis* & *Welschius* ratione termini quadantenus discrepant, dum ille ait: *Coitus multus, præsertim post septimum Mensem inter causas abortus etiam annumeratur*; hic vero ita differit: *Es kan auch eine unzeitige Geburt verursachen der Beyschaff, absonderlich in den ersten Monaten, wie wir oben in dem ersten Buch gesaget haben: quæ posterior adfertio veritati valde consona est, dum in primis Mensibus ex Mensium retentione non modo molesta & suspecta plethora generatur, sed distincta propensio ad continuandas menstruas sanguinis evacuationes adest, quæ facile per ejusmodi commotiones uterinorum locorum irritatur: Primerosius l.c. p. 291. testatur, quod Coitus gravidis maxime nocere abortumque provocare possit; coitus enim fetus vincula rumpit: vel relaxat & recludit, uterum & fetum exagitat, musculos abdominis comprimit: referimus huc verba Marci Gerbenii in intricat. extricat. Part. 2. c. 20. quæ etiam allegat Schurigius in Spermato. c. 5. p. 313. Certum est, frequentiorum coitum saltem primis gestationis Mensibus esse infecurum, eo, quod teste Sylvio, fere præcise, propter istam causam meretrices rarissime concipiunt; aut si concipiunt, ple-*
rum-

rumque ante tempus abortiunt: Schurigii verba sunt: Medici nonnulli gravidas primis saltem duobus vel tribus Mensibus virorum consortia vitare jubent, eo quod præterquam in motu illo venereo facile Menses, aut plane etiam abortus concitaretur: Musitani in l. c. p. 484. verba sunt: veneris usus immoderatus, qui vel musculus abdominis comprimens, vel ligamenta, quibus fetus utero innectitur, rumpendo, uterum agitando, vel vasa umbilicalia rumpendo vel uterum & fetum agitando, abortus causa esse potest: quæ verba Sennerti sunt: Mauriceau in aphorismis de graviditate aphor. 140. hujus perniciosæ immodici coitus efficaciam gnaræ malitiosæ fœminæ, etiam hoc modo abortum consulto & ex proæressi promovere possunt; ad quam causam sub judiciali inquisitione sedulo advertendum: tali modo concitatus abortus magnam genitalium muliebrium laxitatem, inflationem & molliriem, ut & rugositatem post se relinquit, quæ cum aliis circumstantiis conciliata, facilius crimen commissi abortus manifestat & indicat.

§. X.

Præter hæcenus recensitos modos, malitiosè provocandi abortum, dantur adhuc plures e quibus nunc arctam lumborum, hypochondriorum & abdominis deligationem ac compressionem nominamus; quæ non modo liberum humorum progressum per has vias impedit, sed per consensum motus sanguinis progressivi in uterinis locis similes turbas & æque præjudiciosa impedimenta causatur, unde & utero & fœtui magnæ offensiones accidunt, quæ facile, etiam in robustis, tanto magis, sensibilibus, teneris, valde plethoricis, arcto pectore & ventre præditis, inque Mensium anomalias proclivibus fœminis abortum

tum caufantur: quare periti viri valde *stringentia* & anguſta veſtimenta gravidis admodum infenſa eſſe judicant: & hæc malitia haud infrequens eſt inter ſuſpectas fæminas, quæ vel ad *occultandam* inhoneſtam *ingravidationem*, vel ad *conceptionem* ſuffocandam & avertendam, vel ad *abortum* provocandum corpus in prædictis regionibus nimium *conſtringunt*: quam ob rem in fæminis honeſtis *ſimilia* veſtimenta ad abortum *vitandum*, ſollicite interdicutur: quoad hanc obſervationem ſupra jam *Roderici a Caſtro* monita allegavimus: addimus adhuc nonnullos, qui præter reliquam *ſuſpectam* abdominis coarctationem, illas *aſſulas ligneas, ferreas*, quas *Planchettes* nominant, reprehendunt; de quibus cauſis ac modis cauſandi abortum *Muſitanus* l. c. ita loquitur: *culpada venit hic omnis compreſſio & conſtrictio abdominis, vel thoracis: hinc male conſulunt ſuæ ſanitati delicatula fæmella, quæ neſcio qualem corporum gracilitatem & reſtitudinem quarunt, dum lumbos formant ad os uſque coxendicis & quod adhuc magis reprebenſione dignum pectora laminis orichalceis, item ligneis sæpe ſuffulta gerunt, quæ ad majorem venuſtatem ad uſque pudenda geſtare non verentur, quia corpus ita conſtringunt, ut vix reſpirare potis ſint: Hinc plures a ſola veſtium arcta conſtrictione abortus pariuntur: conferantur reliqua notatu digna monita: cum hiſce conſentiunt: *Primerofius* l. c. *Mauriceau* l. c. *Lib. 1. c. 26. Doſæus Encyclopæd. Med. Lib. 4. Burnet* in *Theſaur. Pract. Lib. 1. Sect. 1. Franckenau Satyr. med. XII. ſ. 7.* ubi plures allegantur authores: unde inter ruſticanas fæminas jam *ſuſpectum* eſt indicium, ſi quædam ratione vitæ ante actæ ſuſpectæ & malæ famæ plus ſolito arctius abdomen con-*

ſtrin-

stringunt, de quibus dicunt, es sey nicht richtig mit ihnen, & wollen es wieder weg schaffen, weg binden, weg schnüßren &c. Si itaque ex aliis indiciis quaedam personæ in suspicionem *inhonestæ* imprægnationis ceciderunt, hoc etiam porro sub certis circumstantiis *abortum* promotum detegere potest: conferenda itaque sunt *generalia* præsumptæ ingravitationis indicia, quæ quando subito evanescent, sub concursu huius observatæ *distinctæ & insolitæ* abdominis compressionis, tanto *majori* gravamine fæminam suspectam reddunt: ejusmodi fortiores abdominis constrictiones & compressiones, facile vestigia *stagnationum* in cure corporis matris. indeque provenientes maculas & *sugillationes* produunt, quæ cum *reliquis* signis collatæ facilius *præsumptionem* de patrato abortu confirmant: haud vero *imperfectæ* jungi & conciliari debent probationes, ut recte monuit *Caranza c. 16. n. 30.* sed *luculentæ & certæ*, ac ab eminenti *ambiguitate* liberæ; ex corpore enim delicti ipso facile *medici & obstetrices* conspiciere & pro certo indicare possunt; an partus sit *abortivus* & plane *immaturus*, an *præmaturus*, *septimestris* videlicet, aut *octimestris*, ut propterea non necesse sit ex fallacibus, *dubiis & æquivocis* signis, (qualia allegatus *Caranza l. c. n. 20-28.* profert, sed pariter rejicit,) conclusionem formare: id vero postea necesse erit eruendi *causam* abortus, an *morbosa* an *mali-riosa* fuerit: Et quemadmodum juxta omnium medicorum consensum *affectus animi* efficacissime abortum promovent, ita ex iisdem *potentissimum* seligimus, *Iram* videlicet, cujus potestate & influxu sicut *fortuito* abactio concitari potest, ita scelestæ fæminæ gravidæ abortum *studio* intendentes, *deliberato* consilio ac instituto crebrioribus

bus & fortioribus rixis, jurgiis & iracundis commotionibus indulgere & ob *vebementiorem* sanguinis commotionem ac fortiorum *spasmorum* concursum *actualem abortum* provocare & experiri possunt ac solent; *abortum talem ab irortum* recensent *Muraltus in A. N. C. dec. 2. an. 1. obs. 100. & Sommerus ib. dec. 2. an. 2. obs. 62. an. 8. obs. 167. p. 393. conf. Mauriceau de graviditate abhor. 144. de abortu ex iracundia & errore orto vid. Zittmann. Medic. For. Cent. 2. obs. 80.* quam ob rem in foeminarum talium suspectarum *prægressos mores* inquirere convenit, an videlicet eadem *præter consuetudinem* sub graviditatem multarum rixarum *authores* fuerint & indignabundis contentionibus *studiosam operam* dederint: tali modo atque causa commotus abortus, licet *præceptis* sit, tamen una valde *dolorificos spasmos* conjunctos tenet, ac comitatum *gravissimæ Hæmorrhagiæ uterinae* complectitur: quare *Eyssonius de Ossibus infantis c. 4. §. 2. p. 102.* dicit: *caveant sibi matres gravida a rixis.* XI.

Et dum *nimia corporis commotio* perinde *Abortum*, causatur, ita ex *propósito sceleratæ feminæ nimis commotionibus* suum corpus offendere solent: allegamus huc verba *Welschii Part. II. c. 18. p. 376.* Die unmäßige Bewegung ist auch gar ein gemein Mittel zum Unrichtig gehen: Deswegen auch die Römer durch ein gewiß Gesetz verbotzen, daß die schwangern Weiber nicht haben dürfen auf Rutschen fahren: in Betrachtung diese Bewegung, wie ingleich n das Tanzen, Springen, Treppen auf und nieder lauffen u. d. gar oftmahls verursachen, daß es ihnen Unrichtig gehet: die weil in dergleichen Bewegung der Leib der Schwangern eben auf diese Weise geschüttelt und gerüttelt wird, wie man sonst die Säugne zu schütteln pfleget, wann sie sollen ihre Früchte fallen lassen

lassen und Obst geben: Similem allusionem profert *Mercurialis Lib. II. de Morb. Mul. c. 1. de abortu: ut ergo fructus concussionibus, ventis decidunt, sic etiam fetus ex nimis motibus & percussionibus violentis, decidunt facile si violenti sunt motus etiam corrumpuntur: audiamus Primerosium l. c. p. 291. violenta omnis exercitatio, casus, ictus, risus, abortum videlicet provocant: idem judicat Rod. a Castro l. c. & Eyssonius l. c. p. 99. ait: præterea a periculosioribus sua corpora subducant operibus Mulieres, quæcunque satagunt probe conformata in lucem producere: ad periculosiorum autem operum censum pertinent valida corporis extensiones, temeraria contorsiones, violenta concussiones, omnesque inordinata actiones, quæ tenellis vim inferre queunt ossibus, sed etiam abortum concitare possunt ac solent, Musitanus l. c. p. 483. ita profitetur: Motus corporis quicumque nimius & violentus ferum excutere potest, ut saltus; quo modo Psaltria apud Hipp. (conf. Lib. de Nat. Pueri s. 4. text. 9-22.) conceptum excussit, gestatio, aut elevatio gravis ponderis, lapsus, cursus in equo, aut curru succutiente rectio, percussio ventris ac dorsi, abdominis compressio, ruffis magna, sternutatio &c. imprimis inter varia specimina præjudiciosi motus corporis prædicti authores Saltationem accusant, quibus adjungimus Sennerum (cujus genuina verba Musitanus profert) *Errmullerum l. c. Ammannum in Prax. Vuln. l. 1. dec. 1. bist. 9. p. 133. Cæl. Rhodig. Lib. 15. c. 22. Forestum Lib. 28. obs. 66. in Schol. Sinibaldum in Geneantbr. L. 8. tr. 2. c. 3. p. 701. Hollerium com. in Sect. 3. apb. 12. Hipp. p. 245. Burnetum in thes. pract. Lib. 1. Sect. 5. p. 6. Paekkel de Crimine partus abacti c. 2. s. 33. p. 24. Mauriceau l. c. Heurnium de Morb. Mul. c. 7. p. 42. nec desunt exempla ubi percussio**

cussto violenta ventris abortum post se traxit: quo spectat observatio in *Zacchia Tom. 3. conf. 47. n. 1. & A. N. C. dec. 2. an. 8. obs. 165. p. 393.* hisce præjudiciosi corporis & sanguinis commotionibus annueramus *immoderatum risum*, quem partim prædicti authores, partim *Welschius l. c. Part. 2. c. 17. p. 368. 369.* (cujus verba sunt: Eben dergleichen ist von unmaßigen Lachen zu sagen, welches das Queer-Gell sehr beweget, und von demselben die in der Nähe liegende Mutter gestossen und getrieben wird: wodurch es dann einer schwangern Frau leichtlich begegnen kan, daß es ihr Unrichtig gehe, und bezeugen diejenigen welche sehr und viel Lachen, daß sie allezeit darauf in der Brust unter den Rippen einen sonderbahren Schmerz zu empfinden pflegen,) & *Mauriceau cit. loco: & in aphor. de graviditate 144.* utpote *abortus causam* accusant: Singulae hæc commotiones stant sub potestate *voluntatis* ac arbitrii, quare a malitiosis feminis ita *augeri*, committi, exerceri & *reperi* possunt, ut *violento* iterum modo abortus excitetur; nec *durioris* & *vilioris* conditionis feminae ita *indurate* sunt, ut ejusmodi vim illatam eludere ac avertere queant, siquidem fortiores ventris *contusiones* ac *concussiones* æque in cute *maculas*, *vibices* & *stigmata* inferunt, quæ sub tempestiva inspectione facile conspicua sunt; & tales *violentias* abdomini illatas, ut plurimum distincta ejus *stacciditas*, *rugositas* & *mollities*, cum *internis humorum stagnationibus* conjuncta, excipit: quod si vero ventris *contusiones* & *violationes minores* & *leviores* fuerint, tunc de illis valet *judicium*, quod *Bartholinus in Cista Medica Loc. 28.* & ex eodem *Valentini in Corpore Medico Legali Pandectarum Part. I. Sect. 2. cas. 19. p. 74.* proferunt, quod *experientia quotidiana satis demonstrat, prægnantes feminas*
sive

sive pharmacis vehementioribus, sive ictu & verberibus saepe male esse tractatas; brevi tamen post, incolumes sanitate fetus vivos enixas: praeterea clarum esse & manifestum, quod non solis verberibus, ictu, vel alia quacunque externa violentia fetus extinguatur, sed aliis interioribus potius causis &c. negandum itaque minus est, quod in aliis casibus fortiores violentiae, tanto magis repetito illatae ad abortum disponant; ubi subinde in factu paullo majori, maculae quae in ejus corpore reperiuntur, circumspicte cum afflicta & adhibita violentia conciliari debent, quae aliquando imaginationis vitantur; de qua observatione multis locis auctores egerunt; interea vero externae violentiae nonnunquam ad fetum usque propagari possunt, ubi simul in ventre externo gravida, in substantia uteri & dehinc ipso etiam factu talia signa illatae & perpesta violentiae, conspici & demonstrari possunt: hinc responsum a Valerini l. c. cas. 20. p. 76. testatur, quod a vi extrinsecus ventri fetu rumenti illata, ictu vel contusione fetus emori possit: hoc ipsum vero tanto certius ac citius contingit, quando ejusmodi violentiae ominosa profusio sanguinis, sive uterina, sive haemorrhoidalia simul excitarunt.

§. XII.

Tandem adhuc nonnullas causas abortus allegamus, quae aequae ad malitiosam imitationem duci possunt: unde alii moti provocandi abortum innotescent: Multi medici rursus fortiori tribuere solent, quod in quibusdam subjectis abortum causari queat, e quibus praec. Welschium Part. 2. c. 17. p. 377. & Mauriceau de gravid. Lib. 1. cap. 26. allegant; hinc malitiosae feminae arbitraria vehementi

& frequenti tussi multum ad abortum voluntario contri-
 buere possunt, qualis commotio æque & *teneriori* & *ma-*
jori embryoni præjudiciosa & *variis* respectibus *uterum*
 ad fœtus sui *abactionem* allicere valet & solet: hinc *Wel-*
schius ait: Ein böser und langwieriger Husten, welcher durch
 starcke Bewegung, des mittlern Leibes und des Darrienen be-
 findlichen queren Felles, leichtlich eine unzeitige Geburt ver-
 ursachen kan: præc. si *prædictæ* qualitates in fœminis oc-
 currunt, quæ *faciliorem* abortus provocationem admit-
 tunt: Porro *multi* medici *longiori inedia* & arctiori *jeju-*
nio adscribunt, quod in *certis* & *diversis* subjectis *abor-*
rum promovere & accelerare queat soleatque, e quibus
 commemoramus *Galenum in comm. V. apb. 44. Roderic.*
a Castro, Primerosium, Sennertum, Mustanum, Mauriceau
loc. citatis, Welschium l.c. cap. 18. p. 377. 378. Eyssonium
l.c. p. 98. Heurnium l.c. p. 42. Vesti disp. de abortu. c. 3.
f. 7. & juxta *hanc* causam *malitiosæ* fœminæ *volunta-*
ria abstinencia a cibus, ac *inedia* se *enervare* atque ad
 abortum disponere & tali *jejunio* sceleratæ ejusmodi
 fœminæ & *sibi* & *fœtui* necessarium alimentum sub-
 trahere hunc infirmare iterumque *variam* ob ratio-
 nem *abactionem* procurare proflunt; qualis abortus
tali modo concitatus non modo ob personarum magnam
enervationem sub multis *anomalis* motibus succedit, sed
 & *turbulentum* ac magis *imminutum*, sanguinis profluvi-
 um uterinum conjunctum habet, insuper etiam embryo-
 nem *exsuccum* & *tabidum* complectitur, magnas *virium*
prostrationes, animi deliquia &c. in consensum sumit. Al-
 legatur præterea in *A. N. C. Dec. 1. an. 2. obs. 62.* casus de
abortu a Singultu orto: qui ipse *modus* æque *imitationi*
 obno-

obnoxius est, dum arbitrariis suspiriis vehementibus, profundis, ac multis abdomen cum magno præjudicio concutitur: qua cum observatione conferimus verba *Welschii l. cit. cap. 17. p. 209.* Was das diese Geuſſen betrefft, bin ich der Meinung, daß dieses die Ursach sey, warum es deswegen einer schwangeren Frau unrichtig gebe, weil sie so oft und in so geschwinder Eil, so starcken Dithem holen, daß derselbe so wohl der Mutter als dem Kinde schade, und die Geburt abtreibe. Præterea *Heurnius l. c.* validas vociferationes accusat: Neque *Sternutationis impetuosæ ac crebræ* obliviscimur, quam multi medici causis, abortum excitantibus annumerant, *veluti Primæosus, Sennertus, Sinibaldus Geneantbr. Lib. 10. rr. 3. c. 2. p. 849. Mustanus, Ertmullerus* locis cit. *Vesli l. c. §. 5.* quare *Hippocrates* ad promovendum partum *Sect. V. aphor. 35.* Sternutationem commendat: quidni verò etiam flagitiosæ fæminæ hujus causæ gnaræ sibi *vehementes & frequentes* sternutationes ad eundem finem provocare poterunt? ut propterea providi & periti Medici *hujus modi* provocandi abortum memores esse debeant: ex quibus singulis observationibus nunc affatim inclarescit, quam *frequentes*, intricati, *astuti & occulti* sint modi, quos medici *solicite* indagare, perite conciliare & *judiciose* applicare debent: subinde in *A. N. C. Cent. 4. obs. 167.* *violento* modo provocatus abortus recensetur sub titulo: *abortus ab inferno in uterum acuto stylo, eoque embryonem trajecto, productus* quales *violentiæ* facile conspici & dijudicari possunt: denique cautela observanda est, ne *retenti* *Menses* cum *Hæmorrhagiis*, abortum comitantibus, confundantur: *conf.*
P. Zac-

P. Zacchias Lib. 3. tit. 2. qv. 9. n. 4. Plura addere haud placet: provocamus ad *dissert. Dn. D. Præsidis de abortus noxia ac nefanda promotione*, quae nostram & nostra illam illustrabit. DEO, Benignissimo humillimas agimus gratias, quod praesenti labori almo suo adiutorio adistere voluerit: quem devotissimis flagitamus precibus, ut hæc & reliqua nostra instituta exoptato, fructuoso & salubri coronet

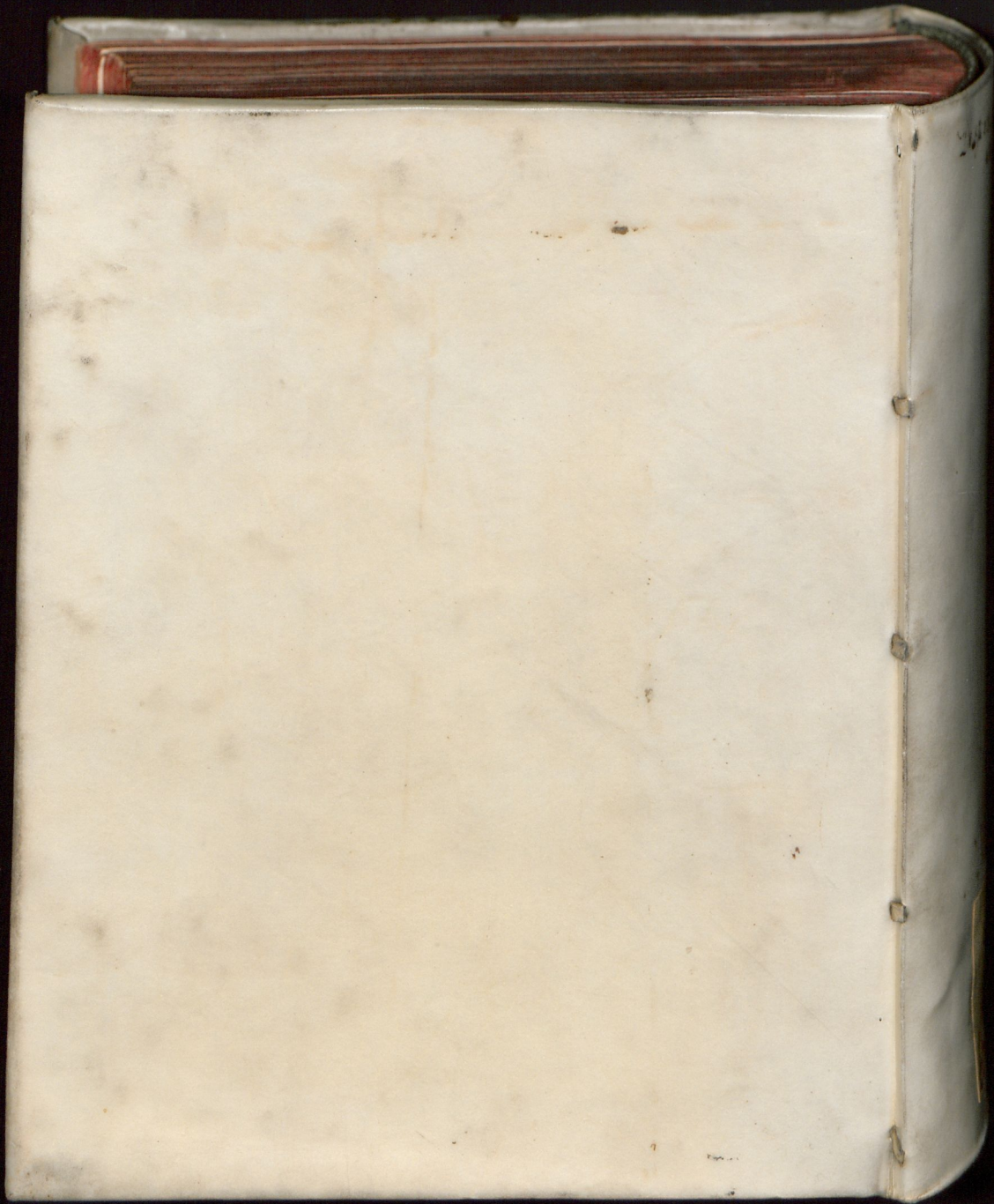
0.1 A 6503

ULB Halle 3
002 928 06X

sb

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICO-FORENSIS,
DE
**ABORTUS VIOLEN-
TI MODIS ET SIGNIS,**

Quam
AUSPICE DEO PROPITIO
Et Consensu atque Auctoritate Gravis Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R Æ S I D E
DN. D. MICHAELE ALBERTI,
SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CON-
SILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBL. ORDIN. ETC.
DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo omnihonoris cultu prosequendo,
PRO GRADU DOCTORIS
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSUETIS
ANNO MDCCXXX. D. OCTOBR..
PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI
SUBJICIET

RESPONDENS
ZACHARIAS CONRADVS MUTH,
MOENO-FRANCOFURTENSIS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRIST HENDELII, ACAD. TYPOGR.